

УДК 330.131.7:631.11
JEL Q140

ВПЛИВ РИЗИКІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Юдін В. К.,

аспірант кафедри фінансів і кредиту, Уманський національний університет садівництва

А В статті досліджується класифікація ризиків в умовах українського сільського господарства та вплив цих ризиків на результати діяльності сільськогосподарських підприємств. Автор особливу увагу звертає на ризики у сфері політико-правової системи України. Здійснюється дискримінантний аналіз та аналіз дохідності окремих сільськогосподарських підприємств на предмет визначення впливу різноманітних ризиків на їх фінансову стабільність.

За наслідками проведеного дослідження автор приходиться до висновку, що чистий прибуток інколи в десятки разів менший за показники EBITDA. Це залежить від ступеня боргового навантаження конкретних сільськогосподарських компаній, а також від непрозорості податкового адміністрування, що призводить до суттєво різного податкового навантаження для різних підприємств. Тому для надійності фінансових показників слід зобов'язати великі підприємства публікувати консолідовані фінансові звітності, привести бухгалтерський облік до міжнародних стандартів та мінімізувати валютне і податкове регулювання.

Б класифікація ризиків, вплив ризиків, ефективність діяльності підприємств, дискримінантний аналіз, аналіз дохідності, управлінський облік.

ВЛИЯНИЕ РИСКОВ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Юдин В. К.,

аспірант кафедри фінансов і кредиту, Уманський національний університет садівництва

А В статье исследуется классификация рисков в условиях украинского сельского хозяйства, а также влияние этих рисков на результаты деятельности сельскохозяйственных предприятий. Автор обращает особое внимание на риски в сфере политико-правовой системы Украины. Проводится дискриминантный анализ и анализ доходности отдельных сельскохозяйственных предприятий на предмет определения влияния на их финансовую стабильность разноплановых рисков.

Вследствие проведенного исследования автор приходит к выводу, что чистая прибыль иногда в десятки раз меньше показателей EBITDA. Это зависит от степени долговой нагрузки конкретных сельскохозяйственных компаний, а также от непрозрачности налогового администрирования, что приводит к существенно разному налоговому давлению на разные предприятия. Поэтому для надежности финансовых показателей следует обязать крупные предприятия публиковать консолидированные финансовые отчеты; привести бухгалтерский учет к международным стандартам, а также минимизировать валютное и налоговое регулирование.

Б классификация рисков, влияние рисков, эффективность деятельности предприятий, дискриминантный анализ, анализ доходности, управленческий учет.

RISK'S INFLUENCE ON THE EFFECTIVENESS OF THE AGRARIAN ENTITIES

Yudin V. K.,

postgraduate department of finance and credit, Uman National University of Gardening

A Risk classification under Ukrainian farming conditions and risk influence on the results of agricultural companies are investigated in the article. The author pays special attention to risks in the sphere of politico-legal system of Ukraine. Discriminant analysis and profitable analysis of separate agricultural companies are fulfilled in order to define the level of different risks influence on their financial stability.

As a result of the research, the author came to the conclusion that clear profit may be ten times less for the EBITDA. It depends on the level of debt pressure of separate agricultural enterprise and on opacity of tax administration, the latter leads to essentially different tax pressure upon different entities. Thus, to ensure a reliable financial indicator, it is important to oblige corporations to publish their financial reports, to standardize business accounting as well as to minimize currency and tax regulation.

B risk classification, risk influence, agricultural companies' effectiveness, discriminant analysis, profitable analysis, managerial accounting.

Актуальність теми дослідження. Сільське господарство є основною галуззю народного господарства України. Проте в нашій країні поруч зі звичайними ризиками, які притаманні для сільського господарства розвинутих країн, є й специфічні ризики, пов'язані з нестабільністю політико-правової системи, які суттєво впливають на ефективність діяльності сільськогосподарських

(далі – с/г) підприємств. Ефективність діяльності с/г підприємства можна визначити наступними методами: вартісний метод (визначення вартості підприємства); дискримінантний метод (прогнозування банкрутства чи фінансової стабільності); метод дохідності (показники операційного прибутку до вирахування відсотків за кредитами, податків та амортизаційних відрахувань (*Earnings*

before interest, taxes, depreciation and amortization) (далі – *EBITDA*). Проте аналіз впливу на фінансові показники конкретних ризиків є доволі складним завданням.

Аналіз останніх досліджень та виділення не вирішеної раніше проблеми. Аналіз впливу ризиків на господарську діяльність с/г підприємств та ефективність їх діяльності був предметом дослідження різних науковців, серед яких О. Гапесенко [1], А. Гречко [2], О. Митяй [3], О. Ничипорук [6] та інші. Серед зарубіжних авторів слід виділити праці А. Попеску [14]. Зазначені автори використовують різноманітні методики визначення ефективності діяльності с/г підприємств, проте недостатньо уваги приділяється недолікам цих методик в умовах українських реалій функціонування аграрних компаній.

Метою статті є окреслення кола ризиків, які притаманні для українських с/г підприємств, та здійснення критичного аналізу основних методик вирахування ефективності діяльності с/г підприємств і визначення основних шляхів оптимізації використання зазначених методик.

Виклад основного матеріалу. Складність вирахування втрат від наявних ризиків полягає у тому, що вони значною мірою відображають не лише реальні збитки (втрату частини капіталу, повну втрату врожаю тощо), а й упущену вигоду від більшого врожаю, більших продажів, більш вигідного контракту тощо. Такі втрати не відображаються у фінансових звітах компаній і не завжди взагалі є об'єктом обліку. Тому, як правило, аналіз негативного впливу ризиків на діяльність підприємства є аналізом фінансового стану підприємства в цілому або ефективності окремого цеху чи сфери діяльності (рослинництво,

тваринництво, переробна галузь). Звісно, що для цілей планування слід застосовувати дерево рішень з графіком, на якому має бути відображено максимально і мінімально можливі позитивні та негативні ефекти. Це стосується ризикованих інвестицій, страхування, отримання кредитів тощо. Якщо говорити про аналіз наслідків ризиків, то тут логічним є дослідження втрат від ризиків в т. ч. тих, які не підлягають контролю та управлінню самими підприємствами, до яких можна віднести погодні умови, інфляційні процеси тощо. Такий аналіз допоможе підприємству знайти підхід до правильного і вчасного фінансування таких ризиків, а також до вибору кращих інструментів управління ризиками, які допоможуть нівелювати деякі з ризиків, які не підлягають управлінню, приміром використати валютні ф'ючерси, на які не впливає девальвація гривні; інвестувати в іригаційні системи, які знівелюють брак та нециклічність опадів. Звичайно, що на даному етапі розвитку економіки, науки і техніки, знівелювати (або обійти) будь-які ризики не є можливим (температурні ризики, град, ризик падіння курсу резервних валют тощо). Слід відрізнити уникнення ризику і нівелювання (обхід) ризику, оскільки перше означає взагалі відмову від ризикованої діяльності (наприклад, від хеджування чи вирощування певної складної в обробітку с/г культури), а нівелювання ризику – це здійснення певної діяльності в спосіб, що унеможливає настання дії відповідного ризику, про що йшлося вище. Уникнення ризику може містити в собі уникнення як негативних наслідків (втрат), так і додаткового прибутку, залежно від того, як складуться обставини (чи настане потенційний ризик, яка в нього буде інтенсивність тощо). Тому уникнення ризику доцільне далеко не завжди, а лише тоді, коли потенційні втрати перевищують потенційні доходи; є брак вільних коштів, а отже,

КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ

ТАБЛИЦЯ 1

1. За видами втрат		
Чистий ризик (<i>pure risk</i>) (ризик втрати наявного капіталу) – стихійне лихо; – крадіжка	Спекулятивний ризик (<i>speculative risk</i>) (ризик втрати доходу) – валютні; – цінові	Ризик втрати можливостей (<i>loss opportunities</i>) (ризик втрати потенційного доходу) – неукладення контракту
2. За інтенсивністю ризику		
Нормальний ризик (<i>normal risk</i>) (перманентний стан) – виробничі; – цінові; – погодні	Звичайний ринковий (<i>marketable risk</i>) (регулюється деривативами та кооперацією) – цінові; – маркетингові	Катастрофічний (<i>catastrophic risk</i>) (потребує втручання держави) – стихійне лихо; – сильна засуха; – епізоотії та епіфітомії

3. За місцем виникнення			
Ризики зовнішнього середовища – зміна законодавства; – валютні коливання; – стихійне лихо	Ризики внутрішнього середовища – кадрові; – матеріальні; – виробничі; – логістичні; – технічні	Змішані ризики (зовнішні і внутрішні фактори однаково важливі) – транспортні; – торгівельні; – ризик неплатежів; – енергетичний	
4. За ступенем можливого управління ризиками			
Абсолютно контрольовані ризики – технологічні	Відносно контрольовані ризики – логістичні	Неконтрольовані – стихійні лиха; – аварії; – грабежі	
5. За ступенем визначеності ризиків			
Об'єктивно невизначені (наслідки подій та їх імовірність частково відомі) – придбання акцій на біржових торгах	Суб'єктивно невизначені (наслідки подій відомі, але ймовірність невідома) – стихійні лиха; – автомобільні аварії; – крадіжки	Повністю невизначені (наслідки подій та їх імовірність невідомі) – генетичні модифікації; – кліматичні зміни	
6. За джерелом виникнення			
Кредитний ризик – ризик неповернення кредиту	Валютний ризик – ризик коливання валют	Ринковий ризик – ризики зміни попиту і пропозиції	Виробничий ризик – ризики технічно-технологічного характеру
7. За рівнем прийняття рішень			
Макроекономічний (в межах всієї економіки країни) – зміна законодавства; – зміна державної політик	Мезорівень (в межах певної галузі) – прийняття галузевих програм розвитку	Мікроекономічний (в межах окремого підприємства) – рішення про диверсифікацію; – рішення про придбання пакету акцій	
8. За ступенем впливу один на одного			
Системні (циклічні) – погодні умови		Несистемні (ідеосинкретичні, непередбачувані) – техногенні катастроф	
9. За поінформованістю			
Ідентифіковані для керівництва підприємства		Не ідентифіковані для керівництва підприємства	
10. За можливістю страхування			
Ризики, які підлягають страхуванню – підприємницький ризик; – втрата посівів; врожаю		Ризики, які не підлягають страхуванню – несплата податків; неповернення ПДВ; – адміністративна і кримінальна відповідальність	
11. За інструментами управління ризиками			
Ризики, що підлягають диверсифікації – асортиментні	Ризики, що підлягають страхуванню – підприємницькі	Ризики, що підлягають хеджуванню – цінні	
12. За наслідками впливу ризиків			
Прийнятний – незначний; допустимий	Критичний – втрата частини капіталу	Катастрофічний – банкрутство	
13. За сферою діяльності підприємства			
Ризики в сфері рослинництва – епіфітотії	Ризики в сфері тваринництва – епізоотії	Ризики в переробній сфері – прострочка товару	

Джерело: розроблено автором.

додатковий ризик може потягнути за собою втрату капіталу, тому що будь-яка підприємницька діяльність є певною мірою ризикованою.

Якщо ризик припускає наявність як позитивного, так і негативного наслідку, то такий ризик вважається спекулятивним або динамічним [6, с. 118], який переважно залежить від діяльності суб'єктів ризику та інших учасників економіко-політичних відносин. Якщо ж наслідки ризику можуть бути лише негативними (чи відсутніми), то такий ризик вважається чистим (стихійні лиха, зловмисні дії третіх осіб тощо). В цілому ризики с/г підприємств дуже різноманітні, до них належать як загальні ризики підприємств будь-якої сфери народного господарства, так і галузеві с/г ризики. Пропонуємо власну таблицю з класифікацією ризиків (*табл. 1*).

Як правило, більшість ризиків мають інтегральний характер, тобто провокують настання інших ризиків та негативні наслідки цих ризиків. Наприклад, зниження ціни на продукцію провокує ризики неотримання запланованого доходу, внаслідок чого – проблеми з фінансуванням поточних і капітальних витрат тощо; стихійне лихо призводить до втрати врожаю, доходу тощо. Лише деякі ризики, такі як сплата адміністративного штрафу, незначна крадіжка, хвороби окремих тварин; несуттєва помилка персоналу, поломка окремого трактора тощо не тягнуть за собою додаткових ризиків. Проте в цьому випадку важливу роль посідає масштаб цих ризикоутворюючих факторів.

Слід зазначити, що в Україні важливу роль в ефективності діяльності с/г підприємств відіграють ризики зовнішнього середовища, до яких належить, в першу чергу, нестабільність в політико-правовій системі країни. В Україні є суттєві проблеми з непрозорою системою повернення ПДВ та несвропейська система ведення бухгалтерського обліку, яка постійно змінюється і ускладнюється, а порушення складних правил її ведення караються штрафами з боку розгалуженої структури контролюючих органів.

Проаналізуємо фінансові показники діяльності декількох українських агрохолдингів на предмет їх фінансової стабільності за системою Е. Альтмана. Ця система була розроблена шляхом аналізу фінансової діяльності великої кількості підприємств, в результаті якого автор вивів систему мультиплікованих факторів з різним рівнем вагомості їх показників. Аналіз Е. Альтмана дістав назву Z – моделі. Коефіцієнт Z показує рівень стабільності фінансового стану компанії і ранжується на три рівні: коефіцієнт $Z < 1,8$ – потенційні

банкрути; $Z = 1,81-2,99$ – сіра зона (зона невизначеності); $Z > 3,0$ – фінансова стабільність (для публічних акціонерних товариств, для малих компаній індикативні показники дещо відрізняються).

Згідно з деякими джерелами точність прогнозування банкрутства за цією моделлю відповідає таким відсоткам: за п'ять років до банкрутства – 29 %; за чотири роки – 36 %; за три роки – 48 %; за два роки – 83 %; за один рік – 95 % [12].

Формула розрахунку фінансової стабільності компанії наступна:

$$Z = 1,2x_1 + 1,4x_2 + 3,3x_3 + 0,6x_4 + 0,999x_5,$$

де

- x_1 – (поточні активи – поточні зобов'язання) / загальні активи;
- x_2 – відношення нерозподіленого прибутку до загальних активів;
- x_3 – відношення *EBIT* до загальних активів;
- x_4 – відношення балансових активів до загальних зобов'язань (для компаній, акції яких не котируються на біржі); або відношення ринкової вартості акцій до заборгованості (для компаній, акції яких котируються на біржі);
- x_5 – відношення виручки від продажів до загальних активів.

Проаналізуємо фінансові показники агрохолдингу *Kernel*, вихідні дані щодо якого використані з опублікованих ним фінансових звітів.

Отже, в 2014 році агрохолдинг *Kernel* перебував у стані потенційного банкрутства, проте вже в 2015–2016 роках показники фінансового стану компанії покращилися до фінансової стабільності, оминувши «сіру зону». Проаналізувавши фінансовий стан ще декількох відомих агрохолдингів, що функціонують на території України, слід відзначити наступне:

- показники з року в рік суттєво міняються, іноді без об'єктивних передумов, які були б відображені у фінансових звітностях, що пояснюється тим, що звітності є не цілком консолідованими, та транснаціональним характером корпорацій, які можуть покривати витрати за рахунок джерел інших дочірніх компаній;
- показники *EBITDA* є не цілком надійними через відсутність показників інвестування та врахування їх корисного ефекту в майбутньому, крім того, модель Альтмана не враховує українські особливості адміністрування податків.

МОДЕЛЬ АЛЬТМАНА ДЛЯ АГРОХОЛДИНГУ KERNEL В ТИС. \$

ТАБЛИЦЯ 2

	2014	2015	2016
Вихідні дані			
Загальні активи	1 934 026	1 465 618	1 509 355
Поточні активи	983 387	658 558	720 467
Балансові активи	953 696	890 844	997 055
Загальні зобов'язання	980 330	462 518	319 666
Поточні зобов'язання	754 864	458 104	373 305
Виручка	950 015	1 805 573	1 548 474
ЕВІТ	384 800	396 600	346 400
Нерозподілений прибуток	66 441	95 533	226 844
Розрахунки			
X_1	0,119	0,137	0,230
X_2	0,035	0,066	0,151
X_3	0,199	0,271	0,230
X_4	0,973	1,926	3,119
X_5	0,492	1,232	1,026
Z індекс	1,635	3,036	3,342

Джерело: власні розрахунки автора на основі даних фінансових звітів [11].

Незважаючи на це *EBITDA* є основним показником доходу підприємства. Однак слід брати до уваги умови функціонування і розвитку бізнесу в різних країнах. Тому що податкове навантаження і порядок його адміністрування в різних країнах дуже відрізняється. Отже, при однакових затратах і заходах ризик-менеджменту результат у вигляді чистого прибутку може дуже відрізнятись в Україні та в інших, особливо європейських, країнах в бік зростання прибутку в останніх та зменшення в Україні. Це є інвестиційна привабливість розвинених країн, однак недоліком в них є те, що всі сегменти ринку вже заповнені, а природні ресурси, а надто земля, вичерпані. Окрім того, землі в Україні настільки родючі, що немає більшого потоку інвестицій в нашу державу при існуючих несприятливих умовах в будь-яку іншу сферу, ніж в сільське господарство. Проте є і депресивні сегменти сільського господарства, до яких належать скотарство і молочна галузь, та це загальна тенденція у сільському господарстві для більшості країн [14].

Пропонуємо порівняти *EBITDA* з чистим прибутком публічних аграрних компаній, що функціонують в Україні. На *рис. 1* зображено коливання *EBITDA*, а на *рис. 2* зображено коливання прибутку тих же компаній.

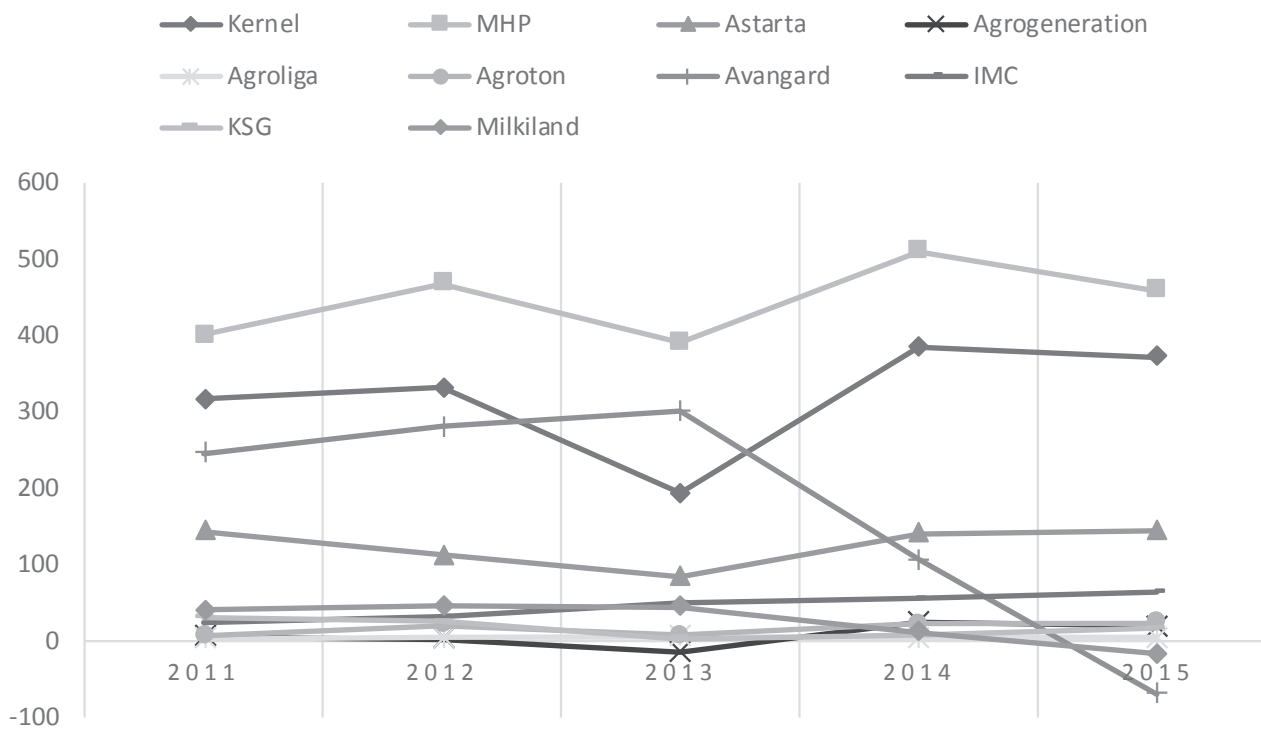
З діаграми видно, що найбільше падіння в доходах зазнав агрохолдинг «Авангард», який з

доходом в 245,5 млн \$ США в 2011 році, в 2015 році вийшов у мінус 69,5 млн \$ США. В агрохолдингу *Kernel* було суттєве падіння в 2013 році, проте його доходи зросли наполовину в 2014 році, що свідчить про дуже ефективний підхід до управління. Агрохолдинг *ІМС* значно менш потужний за два попередні, проте він демонструє плавне щорічне зростання, що свідчить про надійну систему управління з низьким рівнем ризикованих інвестицій.

З наведеної діаграми видно, що навіть якщо у компанії є хороший дохід, це ще не означає, що вона матиме чистий прибуток. Найяскравіше це продемонстрував агрохолдинг МНР, оскільки в 2014 році при *EBITDA* в \$509,6 млн чистий прибуток вийшов у мінус \$412,3 млн. Це може свідчити про високий рівень заборгованості, про капіталовкладення, які потребують відтоку коштів з компанії, та про наслідки ризиків (виробничих, ринкових, кредитних, валютних тощо). В Україні крім нестабільної валюти, вимоги щодо обов'язкового продажу валютної виручки, непрозорої системи повернення ПДВ, авансових податкових платежів, високих штрафних санкцій за митні і податкові правопорушення, високих кредитних ставок та проблем з реалізацією боргових і пайових фінансових інструментів на міжнародному рівні, існують суто специфічні ризики для с/г підприємств. Для

ЕБИТДА ПУБЛІЧНИХ АГРАРНИХ КОМПАНІЙ, МЛН \$

РИСУНОК 1

Джерело: розроблено автором на основі фінансових звітів.

прикладу деякі агрохолдинги втратили частину своїх активів (земель, врожаю, майна) на тимчасово окупованих територіях, що теж пояснює значні збитки багатьох компаній.

Для порівняння різниці між доходом і чистим прибутком проведемо їх процентне співвідношення в *табл. 3*.

З наведеної таблиці видно, що чистий прибуток інколи в десятки разів менший за показники *ЕБИТДА*. Це залежить від ступеня боргового навантаження конкретних с/г компаній, а також від непрозорості податкового адміністрування, що призводить до суттєво різного податкового навантаження для різних підприємств.

Слід зазначити, що існують і суттєві недоліки у врахуванні ефективності підприємства через показники *ЕБИТДА*, оскільки вони не враховують капітальні витрати підприємства, тому навіть Міжнародні аудиторські правила *GAAP (Generally Accepted Accounting Principles)* та *IAS (International Accounting Standards)* [13] не рекомендують використовувати *ЕБИТДА* як таку, що порушує базові принципи бухгалтерського обліку. Це пов'язано з врахуванням амортизації, яка не є реальними коштами, проте, як свідчить американський досвід, 95 % капіталовкладень американських компаній дорівнюють амортизації. Однак для України такі показники справді мають свої недоліки, бо навіть

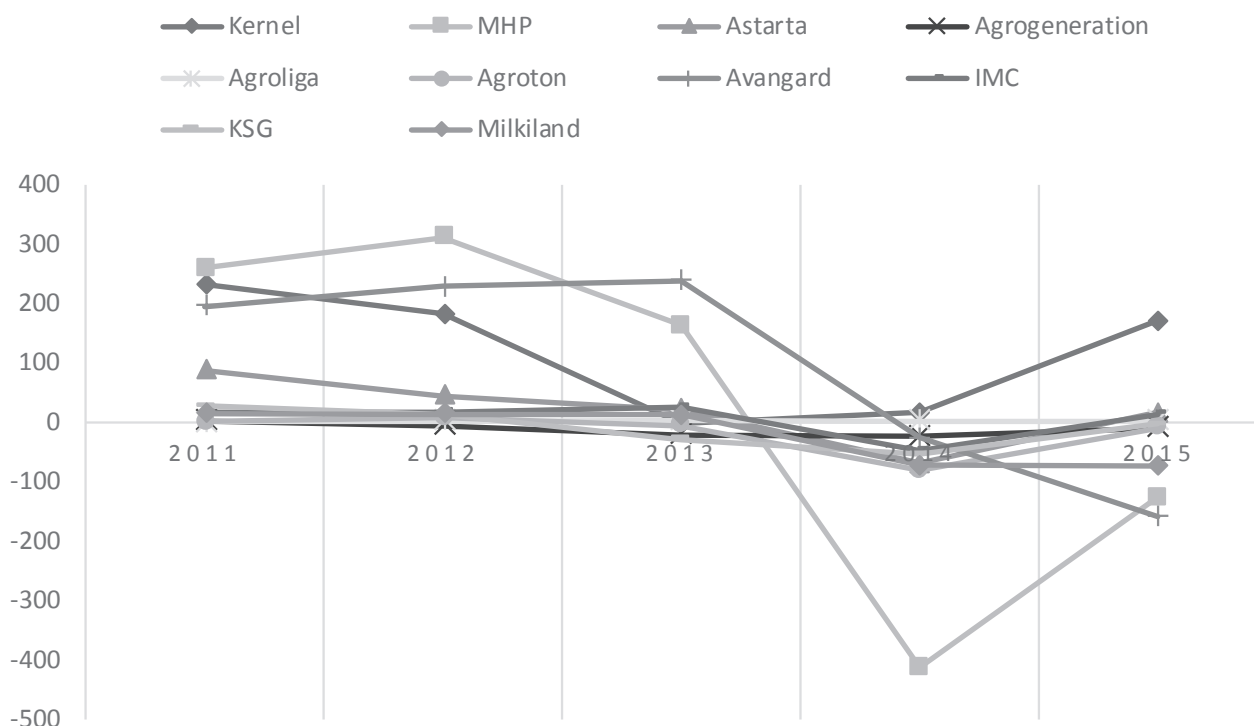
при нульовому чи від'ємному прибутку, підприємства де-факто сплачують податок на прибуток, принаймні в авансових платежах, що вимиває оборотні кошти, а також сплачують ПДВ, яке не завжди можуть повернути. Крім того, чинне законодавство містить багато податкових навантажень при розмитненні зарубіжної с/г техніки, майже подвійне оподаткування вартості об'єкта фінансового лізингу через недоліки в правовому регулюванні лізингових відносин та багато іншого.

Майновий, витратний та інші способи визначення вартості підприємства здійснюються на основі балансових показників підприємства [5], проте нерідко балансова і ринкова вартість підприємства істотно відрізняються, що здійснюється з метою ухилення від оподаткування чи зниження вартості підприємства з метою приватизації (щодо державних підприємств).

В Україні система бухгалтерського обліку складається з управлінського, фінансового та податкового обліку, саме останній є основним і формується для контролюючих органів, а управлінський нерідко взагалі не проводиться. Міжнародні стандарти *IAS* та *GAAP* в цілому побудовані на однакових концепціях ведення обліку та формування бухгалтерської звітності, але у порівнянні з *IAS*, стандарти *GAAP* дещо детальніші. Останнім часом існує тенденція до переходу низки

ЧИСТИЙ ПРИБУТОК ПУБЛІЧНИХ АГРАРНИХ КОМПАНІЙ, МЛН \$

РИСУНОК 2

Джерело: розроблено автором на основі фінансових звітів.

європейських країн на Міжнародні стандарти фінансової звітності (*IAS / IFRS*) [4], що пов'язано з необхідністю виходу на міжнародні ринки цінних паперів. Це дуже актуально і для України, оскільки для публічного розміщення акцій (*IPO*) та чергових розміщень (*SPO*) потрібно пройти жорстку процедуру лістингу (допуску до біржових торгів), для чого потрібно надати фінансові звіти та аудиторські висновки компаній за останні 3 роки, які мають відповідати світовим стандартам [8]. Проте для розміщення цінних паперів на фондових біржах США варто застосовувати стандарти *GAAP*.

Слід зазначити, що роль бухгалтерського обліку у вирахованні фінансово-економічних ризиків дуже велика. Однак бухгалтерський облік в різних країнах націлений на різні групи інтересів:

- у Нідерландах облік орієнтований на забезпечення інвесторів та кредиторів інформацією, важливою для прийняття управлінських рішень;
- у Німеччині, Люксембурзі та Бельгії облік розрахований на захист інтересів банків як кредиторів;
- у Франції, як і в Україні, облік призначений для контролю підприємств з боку органів державної влади.

Тому Україні слід змінити пріоритети на користь інвесторів, якими є також акціонери, для того, щоб

залучати більше коштів не через пряме кредитування [2], а за рахунок інвестицій. Наразі виходу цінних паперів на зарубіжний ринок заважає також інституційна сфера, зокрема рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [9; 10], які не дозволяють вільне обертання як зарубіжних цінних паперів на території України, так і українських цінних паперів, в т. ч. пайових, – за кордоном. Це суттєво зменшує обсяг коштів для фінансування ризиків, тому в сучасних реаліях, особливо для невеликих с/г підприємств, доводиться дедалі більше уникати ризиків, що також не дає можливості швидко розвивати бізнес.

Вплив сезонного коливання у виробництві продукції (зроблені витрати суттєво різняться в часі з виходом продукції) [3] вимагає впроваджувати методикку бюджетування (планування, нормування) отриманої с/г продукції та витрат на неї (протягом звітного періоду) [7]. Це надасть можливість краще управляти можливими кредитними, ринковими, валютними та іншими ризиками в процесі технологічного циклу виробництва с/г продукції. Крім того, для можливості використання українськими с/г підприємствами програмних продуктів вираховання ризиків *Agrisk* та *HedgeSim* необхідно уніфікувати правила формування статистичної звітності для українських підприємств, щоб у підприємств

ЧИСТИЙ ПРИБУТОК У ВІДСОТКАХ ДО ЕВІТДА, МЛН \$

ТАБЛИЦЯ 3

Компанія	2011	2012	2013	2014	2015
KERNEL	73,3 %	55 %	-0,8 %	4,3 %	46 %
MHP	64,7 %	66,5 %	41,5	-80,9 %	-27,4 %
ASTARTA	61 %	40,3 %	26,5 %	-48,1 %	11 %
AGROGENERATION	35,9 %	-178,1 %	-41,4 %	-93,5 %	-39,5 %
AGROLIGA	68 %	76,2 %	61,8 %	68,3 %	89,2 %
AGROTON	4,3 %	40 %	-74,7 %	-349,6 %	-41,4 %
AVANGARD	79,9 %	81,6 %	79 %	-25,4 %	-127,9 %
IMC	71,2 %	59,9 %	53 %	-84,3 %	21,8 %
KSG	91,6 %	46,4 %	-1 100 %	-782,4 %	-15,9 %
MILKILAND	37 %	29,4 %	25,7 %	-635,1 %	-347 %

Джерело: розроблено автором на основі фінансових звітів.

було достатньо статистичних даних по області/країні для вирахування власних ризиків [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. В сфері сільського господарства існує багато ризиків, в т. ч. притаманних саме для сільського господарства: тривалий цикл виробництва; вплив погодно-кліматичних умов; хвороби тварин і рослин тощо. Крім того, ринковий, кредитний та валютний ризики мають великий вплив на результати діяльності с/г підприємств. Дискримінантний аналіз фінансової стійкості підприємства та

показники *EBITDA* потребують адаптації українського бухгалтерського обліку для точності вирахування ризиків, особливо для потенційних інвесторів. Крім того, слід уніфікувати правила формування статистичної звітності, впровадити методикку бюджетування, що дозволить ефективніше управляти економічними ризиками. Щодо ризиків в інституційній сфері, що стосуються оподаткування, валютного регулювання, виходу українських цінних паперів на міжнародний фондовий ринок, то тут потрібна політична воля органів державної влади для зміни існуючої системи.

- Гапеєнко О. О. Оцінка ринкових ризиків у сільському господарстві / О. О. Гапеєнко // Наукові праці. Економічні науки. – 2012. – Т. 64. – Вип. 51. – С. 156–161.
- Гречко А. В. Вплив фінансових ризиків на результати діяльності підприємства / А. В. Гречко, М. В. Гербеда // Ефективна економіка. – 2012. – № 3.
- Митяй О. В. Вплив економічних ризиків на фінансову безпеку аграрних підприємств / О. В. Митяй // Економіка харчової промисловості. – 2014. – № 2 (22). – С. 23–28.
- Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004 / перекл. з англ. за ред. С. Ф. Голова. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. – 1304 с.
- Міюкова Г. І. Вартість підприємства та її оцінка / Г. І. Міюкова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – Вип. 22. – Ч. II. – С. 149–156.
- Ничипорук О. Ю. Ризики в сільському господарстві: виявлення, оцінка, управління: дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02 / О. Ю. Ничипорук – К., 2002. – 244 с.
- Олійник О. О. Агрохолдинг: облікова політика, консолідована фінансова звітність / О. О. Олійник // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. – 2011. – № 2 (14). – С. 159–163.
- Познякова О. І. Проблеми та перспективи розміщення цінних паперів українських компаній на варшавській фондовій біржі та її альтернативних майданчиках / О. І. Познякова, М. Р. Вільгард // Молодий вчений. – 2016. – № 4 (31). – С. 160–164.
- Про затвердження Положення про допуск цінних паперів іноземних інвесторів до обігу на території України: рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.11.2012 р. № 1692 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE22490.html.
- Про затвердження Порядку надання дозволу на розміщення та/або обіг цінних паперів українських емітентів за межами України: рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 20.06.2013 р. №1108 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1201-13>.
- Фінансові звіти Kernel за 2014–2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kernel.ua/media/uploads/library/15/03/KERNEL1HFY2015.pdf>; http://www.kernel.ua/media/uploads/library/16/10/KERNEL_FY2016_Annual_Report.pdf.
- Baetge J. Früherkennung negativer Entwicklungen der zu prüfenden Unternehmung mit Hilfe Kennzahl: Die Wirtschaftsprüfung, Heft 22–23. – 1980. – S. 661.
- International Accounting Standards [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <https://www.iasplus.com/en/standards/ias>.
- Popescu A. Research Regarding the Use of Discriminant Analysis for Assessing the Bankruptcy Risk of Agricultural Companies / Agatha Popescu. – Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. – 2014. – Vol. 14 – Issue 4. – P. 193–200.

1. Hapeienko, O.O. (2012). «Market Risks' Evaluation in the Agriculture», Scientific works. Economics, vol. 64, issue 51, pp. 156–161.
2. Hrechko, A.V. and Herbeda, M.V. (2012). «Financial Risks' Influence on the Results of Entities' Activity», Effective economics, 2012, no. 3.
3. Mytiay, O.V. (2014). «Economic Risks' Influence on the Financial Secure of the Agrarian Entities», Food Industry Economics, no. 2 (22), pp. 23–28.
4. International Standards of Financial Reports 2004. (2005). Translation from English edited by S.F. Holova. Kyiv, Federation of professional accountants and auditors of Ukraine, 1304 p.
5. Miokova, H.I. (2012). «Entity Value and its Estimation», Scientific works of Kirovohrad national technical university. Economics, Issue 22, P. II, pp. 149–156.
6. Nychporuk, O.U. (2002). Risks in the Agriculture: Detection, Estimation, Managing: Thesis. ... Ph doctor: 08.07.02. Kyiv, 244 p.
7. Oliinyk, O.O. (2011). «Agroholding: Accounting Policy, Consolidated Financial Report», Business accounting, analyse & audit, no. 2 (14), pp. 159–163.
8. Pozniakova, O.I. (2016). «Problems and Perspectives of Floatation of Ukrainian Securities at the Warsaw Stock Exchange and its Alternative Ones», Young scientist, no. 4 (31), pp. 160–164.
9. On Validation of the Regulation on Foreign Investors' Security Papers Access in Ukrainian Market: Decision of the National Committee of security papers and stock market dated 22.11.2012 # 1692 (as amended) [Electronic resource]. – Available at: https://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE22490.html
10. On Validation of the Regulation on Ukrainian Security Papers Access in the Foreign Stock Market: Decision of the National Committee of security papers and stock market dated 20.06.2013 # 1108 (as amended) [Electronic resource]. – Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1201-13>.
11. Financial Reports Kernel on 2014–2016 [Electronic resource]. – Available at: <http://www.kernel.ua/media/uploads/library/15/03/KERNEL1HFY2015.pdf>.
12. Baetge, J. (1980). Früherkennung negativer Entwicklungen der zu prüfenden Unternehmung mit Hilfe Kennzahl: Die Wirtschaftsprüfung, Heft 22–23, s. 661.
13. International Accounting Standards [Electronic resource]. – Available at: <https://www.iasplus.com/en/standards/ias>.
14. Popescu, A. (2014). «Research Regarding the Use of Discriminant Analysis for Assessing the Bankruptcy Risk of Agricultural Companies», Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development, vol. 14, issue 4, pp. 193–200.

Дата подання рукопису: 01.12.2017